

Список літератури

1. Історія України / Відп. редактори Ф.П.Шевченко, Б.З.Якимович – Львів: Світ, 1990.- 520 с. / («Пам'ятки історичної думки України»).
2. Илья Муромец / Подг. текста, ст. и коммент. [А. М. Астаховой](#). М.; Л., 1958.

Одержано 24.10.14

УДК 355.586

О.М. Мезенцева, викл.

Кіровоградський національний технічний університет

Алгоритм дій населення при виникненні надзвичайних ситуацій військового характеру

В статті визначається актуальність та необхідність підготовки населення до умов воєнного часу. Запропоновано алгоритм дій під час застосування різноманітних видів звичайної зброї та можливі способи захисту

воєнний час, правовий режим воєнного стану, зброя, алгоритм дій населення, екстрений рюкзак

До недавнього часу в Україні захист населення у сфері цивільного захисту полягав у його підготовці до дій в умовах надзвичайних ситуацій мирного часу – техногенних та природних аварій та катастроф. Трохи згодом почали виникати ситуації пов'язані з тероризмом – закладення вибухових пристроїв у громадських багатолюдних місцях та ін. На сьогодні в Україні склалася вкрай важка обстановка, пов'язана із воєнними діями на Сході України. Кількість загиблих на 14.12.2014 р. в зоні АТО склала 4634 людини (за даними ООН) [1]. Тому з'явилася дуже велика потреба навчити людей діяти в таких небезпечних для життя і здоров'я умовах. Але інформація в цьому плані дуже обмежена. Проблема полягає в тому, що законодавча база у сфері захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій розмежовується на мирний і воєнний часи, а за даних умов ведення воєнних дій населенню дуже важко зорієнтуватись і вірно діяти.

Які ж відмінності у діях людей при введенні воєнного стану та у звичайних умовах. Згідно Закону України «Про правовий режим воєнного стану» воєнний стан - це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення національної безпеки, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2].

Метою введення воєнного стану є створення умов для здійснення органами державної влади, військовим командуванням, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями наданих їм повноважень у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній

цілісності [2]. В Законі також наголошується, що «військове командування під час дії воєнного стану вживає всіх заходів для забезпечення захисту безпеки населення та інтересів держави і несе відповідальність за їх запровадження на відповідній території».

Але воєнний стан в Україні не було введено, тому і порядок дій людей за умов, що склали, може бути іншим.

В зв'язку з цим нами розроблено алгоритм дій при виникненні надзвичайних ситуацій воєнного часу, якого потрібно дотримуватися з метою забезпечення захисту життя і здоров'я.

Початок бойових дій визначається за звуком розриву артилерійських снарядів, мін, бомб, що скидаються з літаків, застосування зброї та іншої військової техніки. Небезпеку при цьому складають уламки, що розлітаються, ударна хвиля, сильний звук, опіки та інші уражаючі фактори. Першими діями населення є укритися в найближчих підвальних приміщеннях, сховищах, укриттях. Тому ще до початку бойових дій в регіонах, яких не торкнулася війна, але враховуючі події, що розгорнулися на Сході України, кожний житель повинен знати розташування найближчого підвального укриття. На багатьох житлових будинках, завдяки домоуправлінням, КРЕП, зараз з'явилися позначки, що вказують, куди направлятися населенню даного житлового будинку при виникненні небезпеки. В основному це підвальні приміщення під самими житловими будинками. Велике значення для мікрорайонів також мають сховища (раніше вони називалися бомбосховищами), збудовані ще за радянських часів. Це міцні герметичні споруди, що мають вентиляційні отвори, запасні виходи та можуть укрити велику кількість людей. Але більшість з них тривалий час залишалися без нагляду і тому знаходяться в плачевному стані. І тільки, наприклад, завдяки ентузіазму жителів деяких мікрорайонів міста Кіровограда вони приводяться до ладу.

У нашій державі, згідно діючих нормативних документів у галузі цивільного захисту, будівництво сховищ для захисту всього населення не передбачено. Захисні споруди будуються лише для тієї частини міського населення, яка буде продовжувати виробничу діяльність у містах у воєнний час. Все інше населення міст підлягає евакуації із зон можливих бойових дій (в основному у сільську місцевість).

Якщо населення не встигло евакуюватися, а обстріл розпочався раптово, то дії людей повинні бути такими, щоб виключити можливість ураження і врятувати свої життя (табл.1).

Таблиця 1 – Правила поведінки людей під час та після обстрілів [узагальнено за джерелом 3]

Правила поведінки	Місце знаходження	Порядок дій	Що не можна робити
При артилерійському обстрілі та бомбардуванні житлових масивів	На вулиці	Якщо ви почули свист снаряду (він більше схожий на шурхіт), а через 2-3 секунди вибух, потрібно негайно лягти на землю. Після цього швидко шукати більш захищене укриття. Сховатися можна в таких укриттях: сховищі; підземному переході; метро; у будь-якій канаві, траншеї або ямі; у широкій трубі водостоку під дорогою; вздовж високого бордюру чи фундаменту паркану; в дуже глибокому підвалі під капітальними будинками старої забудови; у підземному овочесховищі, силосній ямі; гаражній ямі; в каналізаційних люках; у ямах-воронках, що залишилися від попередніх обстрілів.	Не впадати у паніку Не можна стояти чи йти під час бомбардувань. Є більша вірогідність загинути від уламків снарядів. Під час перестрілки не можна: підходити до вікон, якщо почуєте постріли; спостерігати за ходом бойових дій; стояти чи перебігати під обстрілом; конфліктувати 3

			озброєними людьми; носити армійську форму або камуфльований одяг; демонструвати зброю або предмети, схожі на неї; підбирати покинуті зброю та боєприпаси.
	У міському транспорті	З машини потрібно вийти і відбігти від неї подалі в надійніше укриття або лягти на землю. Машину будуть бомбити в першу чергу, людина, що в ній знаходиться – загине, а бензин, що знаходиться в машині, може вибухнути. Якщо обстріл застав вас у маршрутці, тролейбусі, трамваї, їх потрібно зупинити, вийти, відійти подалі і лягти на землю. Закрити голову руками та відкрити рота, щоб не контузило від близького розриву снаряду.	Не можна ховатися у машині. Не можна знаходитися біля високих будинків і транспортних засобів.
	У будинку	Якщо у будинку є підвал – спуститися туди. Якщо немає, тоді на перший поверх будинку. Знайти внутрішню кімнату з самими міцними стінами, якщо таких немає, то вийти на сходинокву клітину. Якщо відомо з якого боку ведеться обстріл, то знайти найвіддаленішу кімнату з протилежного боку і сховатися там. Сісти на підлогу біля стіни – це може врятувати від уламків, що розлітаються. Вікна по можливості закласти диванними подушками або мішками з піском, можна також присунути масивні меблі і так само наповнити їх мішками з піском або іншими важкими речами.	Не можна знаходитися навпроти вікон.
	У погребі	Погріб може завалити, тому перед виходом з будинку залишити в ньому великий плакат з написом «під час обстрілу ми в погребі» і вказати, де він знаходиться. Взяти із собою радіо на батарейках, мобільний телефон, воду.	
Після закінчення обстрілу	На вулиці	Уважно дивіться під ноги. На землі можуть знаходитися боєприпаси, що не розірвалися (наприклад, касетні).	Не можна піднімати незнайомі предмети з землі – це можуть бути снаряди, міни та інші боєприпаси, що не розірвалися.

Розглянемо, які речі потрібно мати із собою на випадок екстреної евакуації. Такий набір називають екстреною валізою або рюкзаком.

Екстрений рюкзак – це узагальнене визначення базового набору речей, необхідного кожній цивільній людині, щоб вижити в будь-якій екстремальній ситуації [4]. Цивільний тривожний рюкзак, як правило, являє собою укомплектований рюкзак об'ємом від 30 і більше літрів, що містить необхідний індивідуальний мінімум одягу,

предметів гігієни, медикаментів, інструментів, засобів індивідуального захисту та продуктів харчування.

Всі речі в тривожному рюкзаку є новими (періодично поновлюваними) і не використовуються власником у повсякденному житті. Цивільний тривожний рюкзак призначений для максимально швидкої евакуації із зони надзвичайної події, будь-то землетрус, повінь, пожежа, загострена криміногенна обстановка, епіцентр військових дій і т. ін. У цей складний час тривожний рюкзак повинен бути присутнім у кожній родині. В першу чергу треба визначитися з самою валізою. Для цієї мети зручніше використовувати невеликий рюкзак.

Отже, на випадок екстреної евакуації необхідно мати наготові міцний і зручний рюкзак з найнеобхіднішим. У нього рекомендується покласти наступне:

1. Копії важливих документів у водонепроникній упаковці.
 2. Кредитні картки та готівку.
 3. Дублікати ключів від будинку і машини.
 4. Карту місцевості, а також інформацію про спосіб зв'язку і умовленому місці зустрічі вашої родини.
 5. Засоби зв'язку та інформації (радіо, телефон).
 6. Ліхтарик (краще кілька) і запасні батарейки до нього.
 7. Компас, годинник (перевагу надавайте водонепроникним).
 8. Мультитул – багатофункціональний інструмент, який вміщує в собі додаткові інструменти (лезо ножа, шило, пилку, викрутку, ножиці і т. ін.).
 9. Ніж, топірець.
 10. Сигнальні засоби (свисток, фальшвеєр і т. ін.).
 11. П'ять пакетів для сміття, об'ємом 120 літрів. Може замінити намет або тент, якщо розрізати.
 12. Рулон широкого скотча.
 13. Упаковка презервативів (12 штук).
 14. Шнур синтетичний 4-5мм, близько 20 м.
 15. Блокнот і олівець.
 16. Нитки та голки.
 17. Аптечка першої допомоги, яка повинна містити: бинти, лейкопластир, вату, йод, активоване вугілля (інтоксикація), парацетамол (жарознижувальний), пенталгін (знеболююче), супрастин (алергія), імодіум (діарея), фталазол (шлункова інфекція), альбуцид (очні краплі).
 18. Одяг: комплект нижньої білизни (2 пари), шкарпетки бавовняні (2 пари) і вовняні, запасні штани, сорочка або кофта, плащ-дощовик, в'язана шапочка, рукавички, шарф, зручне, надійне взуття.
 19. Міні-палатка, поліуретановий килимок, спальник (якщо дозволяє місце).
 20. Засоби гігієни: зубна щітка та паста, невеликий шматок мила, рушник, туалетний папір, кілька упаковок одноразових сухих хусток або серветок, кілька носових хусток, вологі серветки. Жінкам – засоби інтимної гігієни. Можна взяти бритву і манікюрний набір.
 21. Приналежності для дітей (якщо необхідні).
 22. Посуд: казанок, фляга, ложка, металева кружка.
 23. Сірники, запальничка.
 24. Запас їжі на кілька днів – все, що можна їсти без попередньої обробки і не займає багато місця, довго зберігається, особливо необхідна питна вода на 1-2 дні.
 25. Сімейні цінності, реліквії, але ні в якому разі не на шкоду всьому іншому.
- Цей список, природно, доповнюється і коригується за вашими потребами. Намет, килимок і спальник - речі не обов'язкові, але все ж вони включені в список. Без них приблизний обсяг рюкзака становить близько 30 літрів.

Таким чином, залежно від обстановки та умов, у яких перебувають люди є певний порядок дій, суворе дотримання якого допоможе врятувати людські життя. Незнання, неграмотність населення у сфері захисту в умовах військового часу та при бойових діях може призвести до величезних людських жертв. Тому актуальними на сьогодні є завчасна теоретична підготовка та проведення практичних тренувань на об'єктах господарювання та за місцем проживання.

Список літератури

1. Сегодня.ua - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/regions/donetsk/kolichestvo-pogibshih-v-zone-konflikta-na-vostoke-ukrainy-dostiglo-4634-chelovek-oon-577045.html>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 28, ст. 224 - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Грозные дни. Физическая защита [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.grozniedni.ru/main/bezopasnost/artobstrel_bombejka_spastis.htm#ixzz3Ltwum1pf
4. Что взять с собой в бомбоубежище - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://health.obozrevatel.com/diseases/54936-chto-vzyat-s-soboj-v-bomboubezhishe-i-pochemu-nelzya-pryatatsya-v-vannoj.htm>

Одержано 12.12.14